Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet

info@ttja.ee 23.11.2026

Teadmiseks:

Keskkonnaamet

Päästeamet

Terviseamet

Lääne-Nigula Vallavalitsus

Arvamus ja vastuväited Piirsalu kaitsetööstuspargi KMH algatamata jätmise otsuse eelnõule

Teabenõue Seoses TTJA 16.11.2026 kirjaga nr 16-12/26-18166-001

MTÜ Päriselt Siin esitab vastuväited TTJA otsuse eelnõule jätta Piirsalu kaitsetööstuspargi rajamise keskkonnamõju hindamine (KMH) algatamata.

Palume:

1. jätta KMH algatamata jätmise otsus esitatud kujul tegemata ning algatada ehituslubade ja ehitusteatistega taotletava tervikliku tööstuskompleksi projektipõhine KMH, hõlmates omavahel seotud ehitisi, tootmis- ja hävitamistegevust, veehaardeid ning heitvee käitlust;
2. alternatiivselt, enne otsustamist, põhjendada kontrollitavalt KeHJS § 11 lõigete 6 ja 6² kõigi eelduste täitmist, kõrvaldada allpool kirjeldatud andmelüngad ja vastuolud ning esitada täpsustatud otsuse eelnõu uueks sisuliseks arvamuse avaldamiseks;
3. esitada viivitamata avaliku teabe seaduse alusel ehitusprojektid ja otsuse aluseks olevad tehnilised uuringud ning võimaldada vajaduse korral pärast nendega tutvumist esialgset arvamust täiendada;
4. mitte väljastada ehituslubasid ega lõpetada seotud ehitusteatiste menetlusi enne oluliste mõjude hindamise piisavuse ja kohustuslike keskkonnatingimuste täitmise kontrollimist.

Erandi kohaldamise tingimuste tõendamata jätmine

TTJA eelnõu lk 1 tunnistab, et Piirsallu kavandatav A-kategooria suurõnnetuse ohuga lõhkeainetehas on KeHJS § 6 lg 1 p 33 kohane eeldatavalt olulise keskkonnamõjuga tegevus. Uue KMH tegemata jätmine on erand, mille puhul peavad KeHJS § 11 lg 6 ning 6² eeldused olema täidetud: varasem mõju peab olema asjakohaselt hinnatud, asjaolud ei tohi olla olulisel määral muutunud ja otsustajal peab olema piisavalt teavet. REP-i kehtestamisest möödunud lühike aeg ei taga viimase kahe tingimuse piisava põhjalikkuse kontrolli. Kuna menetluslikult loobuti eriplaneeringu detailse lahenduse etappi läbiviimisest, vaatamata tehnoloogiliste lahenduste, tootmismahtude ja mõjude lõpliku määramatusele, tuleb mõjud hinnada projekti kõigis mõjuaspektides eraldi, samuti kumuleeruvalt.

TTJA väidab eelnõus, et eelprojektile on koostatud riskide hindamine, kuid selle sisu ega kontrollitavaid lähteandmeid arvamuse andmiseks saadetud materjalides ei ole. Samuti on

jätkuvalt ebaselged mitmed vee-, heite- ja hävitamistehnoloogia parameetrid. Palume esitada teemapõhine võrdlustabel: (a) KSH lähte-eeldus; (b) ehitusprojekti tegelik lahendus; (c) mõju ja määramatuse võrdlus; (d) viide varasema hindamise peatükile; (e) põhjendus, miks uut KMH-d vaja ei ole.

Lõhkeainejäätmete hävitamine: kinnine seade või avapõletamine

TTJA 29.10.2026 vastuses Piirsalu Küla Seltsile (nr 16-12/26-16914-003) on selgitatud, et kavandatakse kinniste põletusseadmete kasutamist ning avapõletamine on lubatav üksnes erandolukorras, näiteks seadme remondieelse ohutustamise jaoks. MTÜ Päriselt Siin vastuste koondtabeli punktis 20 on TTJA täpsustanud, et tavapäraseks jääkide hävitamiseks on ette nähtud kinnine põletusseade koos heitgaaside järelpõletusega.

Uue KMH algatamata jätmise eelnõu lk 1–2 nimetab aga „platse (sh hävitamisplatsid)“ ning jäätmete põletamise ala, ilma et kirjeldaks üheselt kinnist põletusseadet, selle heitepüüdu ja järelpõletust. Eelnõu lk 5 seiretingimus käsitleb muu hulgas hävitamisplatsi kasutamist sagedamini kui kord nädalas. Kuigi see on seiresageduse tingimuslik näide ega tõenda kavandatud kasutussagedust, tekitab see küsitavuse, kas kaalutakse varasematest selgitustest oluliselt sagedasemat avatud käitlust.

Palume selgelt eristada: kinnise põletusseadme tehnoloogia ja asukoht; võimaliku erandliku avapõletamise tehniline ja õiguslik alus, maksimaalne kogus ning sagedus; jääkide ja saastunud materjalide liigid; heitgaaside, tuha, sademevee ja kustutusvee kontroll; jäätmekäitlusloa või muude lubade nõuded; erandliku tegevuse dokumenteerimine ja elanikkonna teavitamine.

Nõuame, et kavandatava tegevuse tingimustes välistataks tavapärane avapõletamine ja avadetonatsioon, sätestataks kinnise põletusseadme kasutamine koos nõuetekohase heitepuhastusega ning lubataks erandlik avapõletamine üksnes eraldi põhjendatud, pädeva asutuse eelnevalt kontrollitud korra ja vajalike lubade olemasolul, koos asjakohase avaliku teavitamisega. Me ei eelda ilma eraldi õigusliku kontrollita, et igal sellisel erandil oleks juba kehtiva seaduse järgi iseseisev loakohustus: palume TTJA-l see alus kindlaks teha ja vajalikud piirangud siduvalt määrata.

Kui sellise lahenduse täpsed tehnilised mõjud ei ole varasemas KSH-s asjakohaselt hinnatud, tuleb need hinnata KMH-s, mitte asendada puuduvat lähtehinnangut üksnes hilisema pinnase- või pinnaveeseirega.

Plahvatus-, keemia- ja suurõnnetuse ohualad ning doominoefekt

TTJA 30.10.2026 projekteerimistingimuste p 3.101 soovitab arvestada ühe käitlusüksuse maksimaalse kogusena kuni 100 t TNT ekvivalenti, kuid lubab ka suuremaid koguseid, kui täidetakse ohutute kauguste nõuded. Seega ei ole 100 t TNT ekvivalenti siduv ülempiir. Sama otsuse p 3.80 jätab väliste ja siseste ohutute kauguste lõpliku määramise projekteerimisse ning p 3.82 nõuab üksnes võimaluse korral, et eramaadele ulatuvad ohualad oleksid võimalikult väikesed. Need tingimused ei näita, kui suur kogus lõhkematerjali võib samal ajal paikneda kogu tootmiskompleksis, millised on sellest tulenevad ohualad ega milliseid väljaspool tööstusala asuvaid kinnisasju ja avalikke teid need võivad mõjutada.

KSH aruande 07.10.2026 täienduse ptk 2.3.4.3 tabelis 13 (lk 97) on näitlikult arvutatud 100 t TNT ekvivalendi plahvatuse korral ülerõhu ohualade kaugusteks plahvatuskohast 335 m (24 kPa), 446 m (16 kPa) ja 1031 m (5 kPa). Need on valitud stsenaariumi arvutuslikud kaugused, mitte kinnitatud lõplikud ohuala piirid. KSH enda järgi sõltuvad tegelikud ohualad käitlusüksuste paiknemisest, üheaegsetest kogustest, hoonete ehitusviisist ja kaitsemeetmetest. Tuleb näidata,

kas ehitusprojektis on nendest eeldustest kinni peetud, ja esitada ka suuremate lubatavate koguste tundlikkusanalüüs.

Plahvatuse ülerõhk ei ammenda ohupilte. Hinnata tuleb vähemalt võimalikke konstruktsioonifragmente ja paiskeosi, tulekahju ja soojuskiirgust, mürgiste põlemisgaaside levikut, ohtlike kemikaalide lekkeid, hävitamistegevusega seotud õnnetusi ning ühe käitlusüksuse avarii ülekandumist teistele üksustele (doominoefekt). KSH täienduse ptk 2.3.4.3 käsitleb muu hulgas heksamiini tootmiseks kasutatava ammoniaagi ja formaldehüüdi näitlikke avariistsenaariume, mille arvestuslikud ohualad võivad enne leevendusmeetmete mõju arvestamist ulatuda üle ühe kilomeetri. Projekteerimistingimuste p 3.102 nõuab seetõttu lekke tõkestamise ja toksilise pilve leviku piiramise meetmeid. Tuleb tõendada nende meetmete tegelik teostatavus ja toimivus ka elektrikatkestuse, jahutuse rikke ning muude asjakohaste avariiolukordade korral.

TTJA KMH algatamata jätmise otsuse eelnõu lk 4 väidab, et ehitusprojekti lahendusele on koostatud riskide hindamine ning hoonete paigutus tagab ohutud kaugused. Samas ei ole avalikkusele arvamuse andmiseks esitatud selle riskihinnangu lähteandmeid, kaarte, stsenaariume ega tulemusi. TTJA kinnitas 28.10.2026 teabenõude vastuses nr 16-6/24-03275-021, et ametil puudusid tollal doominoefekti käsitlevad dokumendid; 30.10.2026 projekteerimistingimuste p 3.7 kohustas need ehitusprojektis hindama. Seetõttu tuleb selgitada, millal uus riskihinnang valmis, mida see tegelikult katab ja kuidas selle järeldused on võrreldud varasema KSH eeldustega. Pelk väide ohutute kauguste järgimise kohta ei tõenda suurõnnetuse kõigi asjakohaste keskkonna- ja tervisemõjude piisavat hindamist.

Palume enne KMH algatamata jätmise otsuse tegemist esitada ja kontrollida:

1. iga tootmis-, lao- ja hävitamisüksuse maksimaalsed üheaegsed lõhkematerjali kogused, ohuklassid ning TNT ekvivalendid ja kogu kompleksi koormus;
2. plahvatuse, tulekahju ja toksiliste lekete stsenaariumide ohuala- ja ohutuskauguste kaardid, arvestades elamuid, eramaid, avalikke teid ja teisi kaitstavaid objekte;
3. kaitsevallide, hoonekonstruktsioonide, automaatsete ohutussüsteemide ning nende töökindluse eeldused, jääkriskid ja alternatiivsed paiknemisvariandid;
4. doominoefekti hindamine ning pääste- ja evakuatsiooni-/varjumisvõimaluste analüüs;
5. Päästeameti ja teiste pädevate asutuste põhjendatud seisukohad. Kui osa teabest on õiguspäraselt juurdepääsupiiranguga, tuleb esitada avalik kokkuvõte, mis võimaldab kontrollida ohualade ulatust ja mõju elanikele ilma tundlikke tehnilisi üksikasju avaldamata.

KeHJS § 3^1 lõige 2 näeb ette KMH raames muu hulgas võimaliku suurõnnetuse või katastroofina avalduva olulise keskkonnamõju hindamise inimese tervisele, varale ja keskkonnale. Nõuame, et TTJA ei jätaks KMH-d algatamata enne, kui on selgelt tõendatud KeHJS § 11 lõigete 6 ja 6^2 eeldused just ehitusprojektis kavandatud maksimaalsete ainekoguste, paiknemise, ohualade ja leevendusmeetmete puhul. Kui projektipõhine riskihinnang toob esile KSH-s käsitletust laiema või olemuslikult erineva ohuala, tuleb hinnata sellest tulenevat olulist keskkonnamõju uues KMH-s ja vajaduse korral kontrollida ka vastavust kehtestatud REP-ile.

Piirsalu jõgi, Lepaste oja ja Vihterpalu jõgi: madalvee ja heitvee koosmõju

Piirsalu jõgi on lõheliste kudemis- ja elupaigaks määratud vooluveekogu ning selle kaudu avalduv mõju võib kanduda Vihterpalu jõkke. Maves OÜ 27.04.2026 pinnaveeuuringus on Piirsalu jõe asjakohases profiilis hinnatud keskmiseks vooluhulgaks ligikaudu 0,29 m^3/s ehk 25 056 m^3/ööpäevas ning arvutuslikuks ökoloogiliseks miinimumiks ligikaudu 0,002 m^3/s ehk 173 m^3/ööpäevas. Uuringus käsitletud heitvee 300 m^3/ööpäevas on ligikaudu 3,47 l/s. Seega ei kajasta keskmise vooluhulga võrdlus kriitilisel madalveel võimalikku mõju.

Maves OÜ 27.04.2026 pinnaveeuuringu peatükis 6.3 esitatud heitvee osakaal 1,2% põhineb Piirsalu jõe keskmisel arvutuslikul vooluhulgal 290 l/s ning eeldataval heitvee vooluhulgal 3,472 l/s. Nimetatud suhtarv ei väljenda maksimaalset lubatavat heitveekogust ega tõenda heitvee juhtimise keskkonnaohutust madalveeperioodidel. Uuringus esitatud ökoloogilise miinimumvooluhulga 2 l/s korral ületaks heitvee vooluhulk jõe looduslikku vooluhulka 1,74 korda. Samas nimetatakse uuringu tekstis 2,5-kordset ületamist. Palume selgitada arvutuslikku vastuolu ning esitada kontrollitavad lähteandmed.

Nõuame projektipõhise KMH käigus Piirsalu jõkke ja Lepaste ojja juhitava vee maksimaalselt lubatava koguse ning saastekoormuse määramist kriitiliste madalveeperioodide alusel. Hindamine peab hõlmama heitvee, kuivendusvee ja sademevee samaaegset mõju ning lõheliste kudemis- ja elupaikade kaitset.

Kogukond on varasemates seisukohtades pakkunud konservatiivse kontrollkriteeriumina, et teisest päritolust lisanduva vee summaarne vooluhulk ei ületaks kriitilisel madalveel 2% looduslikust vooluhulgast. Palume TTJA-l seda hinnata ettevaatusliku kontrollväärtusena ning juhul, kui leitakse lubatavaks suurem koormus, põhjendada projektipõhiselt selle ohutust hüdroloogiliste, keemiliste ja ökoloogiliste arvutustega. Ka alla 2% koormus ei tõenda iseenesest saasteainete ohutust.

Eelnõus ei esitata piisavat tehnoloogilist vee- ja saasteainete massibilanssi ega näidata puhta ja saastunud sademevee, tootmis- ja olmereovee, kuivendusvee, hävitamisala vee ning võimaliku avariivee terviklikku käsitlust. Samuti ei ole saadetud materjalidest võimalik kontrollida RDX/HMX tootmise tegelikku heitvee koostist, puhastustehnoloogia eemaldustõhusust või väljalasu koormust kriitilisel madalveel. Eelnõu seireparameetrid (lk 6) kirjeldavad valdavalt tavapäraseid üldnäitajaid ega nimeta sõnaselgelt RDX-i, HMX-i või muid protsessispetsiifilisi jääke.

Palume teha enne väljalasu asukoha ja tehnoloogia lubamist madalvee, talvise ja suvise temperatuuri, lahustunud hapniku, heljumi, saasteainete koormuse, võimaliku toksilisuse ning lõheliste koelmute mõju hindamine. Võrrelda tuleb otsest jõkke juhtimist, Lepaste oja kaudu juhtimist, ringlussevõttu ja minimaalse või nullheitega alternatiivi. Hinnata tuleb ka mõju allavoolu Vihterpalu jõele ning veekogumite seisundi halvenemise vältimist veeseaduse alusel.

Ainuüksi kuni 2 °C temperatuuritõusu tingimus ei tõenda mõju puudumist: mõju oleneb aastaajast, vooluhulgast, hapnikuoludest ja koelmute seisundist. Eelnevat mõju hindamist ei saa asendada seirega, mis algab pärast reoveepuhasti käivitumist.

Põhjavesi ja kohalike joogiveekaevude kaitse

Eelnõu lk 4 kohaselt kavandatakse 165 m sügavune Ordoviitsiumi–Kambriumi põhjaveekompleksi puurkaev ja veevajaduseks kuni 350 m³/ööpäevas. Eelnõu seiretingimus (lk 7 p 6) näeb Ordoviitsiumi–Kambriumi veetaseme jälgimise ette üksnes Risti ühisveevärgi puurkaevus nr 9483 kord kahe aasta jooksul. Samas tunnistatakse, et veevõtt põhjustab põhjavee survetaseme alanemist.

Ühes kaugemas seirepunktis üksnes survetaseme mõõtmine ei taga piisavat teavet mõju kohta eri sügavustel ja suundades paiknevatele elanike ning ettevõtete kaevudele. Steigeri põhjaveeuuringus käsitletud võimalike veehaarete ja põhjaveekomplekside alternatiivid tuleb võrrelda käesoleva ehitusprojekti tegeliku lahendusega. Samuti tuleb kontrollida veekihtide vahelisi hüdraulilisi ühendusi, piirkondlikke geoloogilisi eripärasid ning jääkreostuse ja avariiolukordade võimalikke levikuteid. Varasem põhjaveeuuring ei modelleerinud kõiki avariilise reostuse olukordi.

Nõuame KMH raames või enne otsuse tegemist: kohalike joogivee- ja majandustegevuse kaevude inventuuri; representatiivset seirevõrku eri suundades, kaugustes ja veekihtides; puurkaevude algse staatilise ja dünaamilise taseme ning veekvaliteedi fikseerimist; tootmise, kuivendamise ja veevõtu koosmõju mudeldamist; seiresageduse ja sekkumiskriteeriumide põhjendamist ning

kohustust tagada alternatiivne joogiveevarustus, kui kavandatav tegevus kahjustab kaevude vee kättesaadavust või kvaliteeti. Pelgalt hilisema seire lubadus ei kõrvalda eelnevat hindamisvajadust.

Arendaja on avaldanud valmisolekut teostama vabatahtliku seiret valitud puurkaevude ja seirenäitajate osas, kuid oleme pidanud seda ebapiisavaks ning küsinud Keskkonnametilt seisukohta seirekava piisavuse ja keskkonnaloaga kehtestatavate seirekohustuste kohta Piirsalu kaitsetööstuspargi piirkonnas.

Palume enne seisukoha saamist ehitusloa taotlust nr.2611271/12956/ v02 edasi mitte menetleda.

Natura ala, metsise, tervise ja kumulatiivsete mõjude kontroll

Eelnõu põhjendab Natura mõju puudumist eeskätt sellega, et 150 m piiranguvööndisse uusi kraave ei kavandata. Palume tõendada, et kavandatud kuivendus, põhjaveevõtt, olemasolevate kraavide toimimine ja ehitusaegne veerežiimi muutus on koosmõjus Natura kaitse-eesmärkidega asjakohaselt hinnatud.

Eelnõu väidab üldiselt, et varasemalt kasutatud militaarterritoorium ei ole loomastikule sobiv elupaik, kuid tunnistab samas metsise otsest ja kaudset elupaigakadu ning kompensatsioonivajadust. Need järeldused tuleb sisuliselt ühitada. Metsise 143 ha ja kuni ligikaudu 874 ha hüvitusstsenaariumide puhul tuleb selgitada õiguslik tagatus, rakendamise ajastus enne kahjustust ja ökoloogiline tulemuslikkus, arvestades müra, valgustuse, liikluse, metsamaastiku killustumise ning olemasoleva lasketiiru koosmõju.

Palume kontrollida ka elanike tervisemõju hindamise piisavust: välisõhu heite, RDX/HMX võimaliku kokkupuute, tööstus- ja liiklusmüra ning suurõnnetuse tagajärgede käsitlust. Terviseameti võimalik loobumine ehitusloa menetluses arvamuse andmisest ei tõenda terviseriskide puudumist.

TEABENÕUE

Avaliku teabe seaduse alusel palume väljastada viivitamata elektrooniliselt järgmised ehitusloa ja KMH otsuse aluseks olevad dokumendid koos lisadega (või iga dokumendi täpne, toimiv elektroonilise aadressi link ja versioon):

1. 02.11.2026 ehitusloa taotlused ja ehitusteatised nr 2611271/12843 ja 2611201/29104 ning 03.11.2026 puurkaevu ehitusloa taotlus nr 2611271/12956 koos kõigi lisade, jooniste, seletuskirjade ja projektifailidega;
2. kaitsetööstuspargi eelprojekti terviklik koosseis, sh asendiplaan, hoonete ja käitlusüksuste paigutus, täpsustatud tehnoloogilised skeemid, ladude asukohad, ohtlike kemikaalide ja lõhkematerjalide üheaegsed maksimumkogused;
3. eelnõu lk 4 nimetatud „ehitusprojekti lahendusele koostatud riskide hindamine“, sealhulgas ohutute kauguste arvutused, doominoefekti ja avariistsenaariumide käsitlus, ohualade kaardid ning nende avalikustamiseks sobivad redigeeritud osad;
4. kinnise põletusseadme ja hävitamisplatside projektdokumentatsioon, põletamise ja jäägikäitluse tehnoloogilised kirjeldused, jäätmevoogude kogused, heitepuhastus, heitearvutused, sademevee ja tuhajäätmete käitlus ning erandliku avapõletamise kavandatud kord;
5. projektipõhine tootmis-, põhja-, heit-, sademe-, jahutus- ja kustutusvee veebilanss, reoveepuhasti tehnoloogia ja projekteerimisarvutused, saasteainete massibilanss ning väljalasukohtade joonised;

6. puurkaevude ja põhjaveeseire lahenduse uuringud, sh Risti seirepunkti valiku põhjendus, ümbruskonna kaevude andmed ning piirkondlikud põhjavee mudelarvutused;
7. projektipõhised müra-, valgustus-, liiklus- ja välisõhu hajumisarvutused, Natura ning metsise elupaikade mõju ja kompensatsioonimeetmete rakendamise dokumendid;
8. Keskkonnaameti, Päästeameti, Terviseameti ja Lääne-Nigula Vallavalitsuse seisukohad KMH eelnõu ning nimetatud ehitusloa taotluste kohta, kui need on TTJA-le juba saabunud; samuti TTJA olemasolev võrdlus, mille järgi projekt mahub varasema KSH mõjuulatuse sisse.

Kui mõnda dokumenti ei ole TTJA valduses, palume seda selgesõnaliselt märkida. Juurdepääsupiiranguga dokumentide puhul palume väljastada avalikud osad ning tuua välja piirangu õiguslik alus, ulatus ja tähtaeg. Teabenõude täitmist palume käsitleda eraldi käesoleva kirja seisukohaosast ning vastata seaduses ette nähtud tähtaja jooksul.

Ilma küsitud dokumetidega tutvumata ei ole võimalik kaasatuna menetlusprotsessis seisukohta kujundada.

Palume TTJA-l:

1. registreerida käesolev arvamus KMH ja ehituslubade menetlustoimikus ning edastada see kooskõlastajatele;
2. anda igale sisulisele vastuväitele punktipõhine põhjendatud vastus;
3. võimaldada pärast küsitud projektdokumentidega tutvumist mõistlik tähtaeg seisukoha täiendamiseks ning vajadusel pikendada 26.11.2026 arvamuse esitamise tähtaega;
4. kui dokumente kohe ei väljastata, käsitada käesolevat kirja tähtajaks esitatud esialgse arvamusena;
5. enne otsuse tegemist hinnata eraldi ja koosmõjus kõiki eespool nimetatud riske.

Pöördumise eesmärk on tagada, et lõhkeaine- ja keemiatööstuse rajamist lubavaid otsuseid ei tehtaks põhjalike riskihinnangute ja kontrollitavate lähteandmeteta ning et Piirsalu, Lepaste ja ümbruskonna elanike õigused ja looduskeskkonna kaitse oleksid tagatud.

Lugupidamisega,

Rein Kruusmaa

MTÜ Päriselt Siin juhatuse liige